

ՏԱՅ ՍԿԱՆՈՒՏ

ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ

Վարիչ-խմբագիր՝ ԿԱՐՕ Պ. ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 10

16 ՄԱՐՏ 1920

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԷԿ ԾՐԱԳՐԻ ՇՈՒՐՋ ՄԻԱՆԱՆՔ

Երևանի, Կիլիկիոյ, Իգմիրի, Եգիպտոսի եւ այլ գաղթականներու մարզական եւ սկաուտական կազմակերպութիւններուն,

Յանախակի կը հանդիպինք օտար թէ տեղական Հայ Մամուլի մէջ սկաուտական շարժումի եւ գործունէութեան յիշատակումներու: Նամակներ կ'ստանանք մարզական եւ սկաուտական նոր նոր միութիւններէ՝ իրենց հետ յարաբերութիւն հաստատելու ոգևոր առաջարկներով: Քաջակերի խօսքեր թէ բերանացի թէ գրաւոր մեզ կուգան մեր բայերը ամրապնդելու համար: Մենք այս ամէնը մեր բարոյական ուժի կշռին մէջ կը դնենք եւ նկատի կ'առնենք:

Եւ սակայն մենք կ'ուզենք դրական ըլլալ եւ արտայայտուած գեղեցիկ փափագները խօսքէն գործի վերածել:

Ահա Երեւանի, Կիլիկեան, Եգիպտոսը, Իգմիրը, ուր տեղեր կան բաւական լուրջ սկաուտական եւ մարզական անջատ կազմակերպութիւններ եւ կը գործեն ըստ բարդի ծրագիրով մը եւ ֆիրմայով մը: Մենք կը փափարինք յանուն ուժի, տեսականութեան եւ օգուտի որ սոյն հաստատմանը զան միանան Հ. Մ. Բ. Մ.ի «բարձրացուր բարձրացիր» նշանաբանին տակ: Կրեն իրենց նակատներուն ու մէջքերուն վրայ Մասիսի վէսզլուխ մանրանկարը փոխանակ օտար սկաուտական եռանիւղ «Mour de lis» նշանին, արդէն ամէն ազգ ունի իր ուրոյն սկաուտական նշանաբանը: Թէեւ մենք չենք ուզեր ձեւերով տարուիլ եւ սակայն տիսիփիլիսի ոգին կը պահանջէ որ — մանաւանդ սկաուտութեան մէջ — մէկ ծրագիրով, մէկ նշանաբանով առաջ երթանք:

Ահա հայրենիքը մեզ պարտականութեան գլուխ կը կանչէ: շինարար աշխատանքի զանգակը հնչելու մօտ է եւ այս աւեր հայրենիքի մէջ մենք պէտք ունինք ծրագրուած միութիւններու, կազմակերպուած ձեռնարկներու, որոնց շարքին ամենակարեւորներէն է սա մեր պատանիներու, չլոգնած կորովներու, կազմակերպութիւնը: Անոնք պիտի շէնցենն այդ ամայութիւնները միակամ եւ համաբայլ ձեռք ձեռքի տալով պիտի հիմնադրեն նոր ցեղը, հայ քաղաքացին:

Անուններով եւ ծրագրային ճղճիմ մանրամասնութիւններու փաստարկութիւններով ժամավաճառ ըլլալու ատենը չէ, լուրջ կերպով խորհինք եւ միանանք որոշ, հաստատ ծրագրի մը շուրջ աշխուժօրէն տանելու համար նոր հայրենիքի նուիրական դժուարութիւնները:

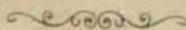

Գատրգիւղի Որբանոցի Սկաուտները

ՕԿԱՈՒՏԻ ԿԵԱՆՔ

ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ

ՊՅՅ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ԿԵԱՔԷՆ

(Վիպակ)

Գ.

Արիւնոտ վերջալոյսի մը յետին ճառագայթները հեռուն սարալանջերու մերկ գազաթները կ'ոսկեղօծէին, կաթկթող անձրեւի հետ երփնե-րազ ծիածանը կամարածեւ կ'երեւար ամպերու տակնն։ Թեթեւ ու զով հովիկը վառօղի հոտը տարազնեղով կը բերէր հեռուններէն, Մարտի-պատերազմի աստուծոյ-զոհարանէն։ Վարը ամէն ինչ տարօրինակ էր, հակառակ բնութեան պարզեւնեւրուն՝ բուսականութիւնը մերկացած էր. ծառերը ուրուականներու պէս իրենց չոր ու մերկ ճիւղերով դէպի վեր բողբոջ մ'ունէին։ Մշթուչուն մը արեւի վերջին ճառագայթներուն մէջ կը սուրար, ո՛չ այ ծաղկենման թիթեռներ բնութեան նեկդարի բաժակներուն վրայ կը պարէին. ծաղկի խամրած թերթիկ մըն իսկ չըկա՛ր, իրիկուան ցօղը ըմպելու...

Կատաղի գոյամարտը թալլած, սրբած էր

ամէն ինչ։ Դեռ մեծ պայքարի ազմուկին որոտումները թափահարումները կը լսուէին։

Անա՛, այս տխուր վայրին մօտ, նոր դարաշրջանի մը նոր կազմակերպութիւնը, անվատ ու աննկուն, իրենց ճակտի լուսաւոր աստղին պէս փողփող, Պոյ-Սկաուտները, իրենց բանակը տեղաւորած են։ Վրաններու շրջանակին մէջ, ամէն ինչ կանոնաւոր պահակները հեռատես լրջութեամբ, շարժական և թեթև խոհանոցներ համաչափ ու ներդաշնակ. վրաններ, վերարուժական առանձնաբաններ իրենց մաքրօթեամբ, ու առանձնալատակ ձեւերով կը մրցին «օրինապահ» զինւորական բանակներու հետ։ Դիտողը անկարելի է որ՝ տեսնէ ամէն բան մէկ անգամէն և բմբունէ ասոնք։ Այդ առնական սրտով պատանիներու լոկ շարժ ու ձեւերն իսկ պատկառանք կ'աղդեն. որոնց մէջ կը շեշտուի ծանր պարտականութեան հաստատ գիտակցութիւնը։ Ամէն ոք իր գործն ունի, կուզեա մը այդ մեղուանոցին մէջ, մին կ'աշխատի պատրաստել ընթրիք. միւսը վրաններու ցիցերուն ամբօթիւնը կ'ըստուգէ, ոմանք վիրաւոր բնկերով վէրքը կը մաքրեն. շատեր հեծելանիւով նոր կը վերադառնան հեռու տեղերէ, յոգնարեկ. բայց մի՛շտ կայտառ, մի՛շտ զուարթ. պատերազմիկ զին-

ւորներու մէջ իսկ չը տեսնուած պատրաստակամութեամբ մը գործէ գործ լծուելով ա՛ւմիջապէս: Խմբագրեալներ աջ ու ձախ կը շրջին կը հսկեն, կ'առաջնորդեն, սեւէ գործի. նոր տեղեկութիւններ և նոր հրահանգներ կ'արձակեն. լուրջ ու պատկառելի իրենց պաշտօնին խորիմաստ դիրքով:

Յանկարծ, հեռաւոր վրանաշարքերէն լուսարձակի միջոցով գեկոյց մը սկսաւ ազդարարուիլ: Ամէն ոք ռաքի վրայ է մէկ ակնթարթի մէջ, վտանգ, և այս ահաւոր բառը կ'արձագանգէ լո՛ւռ ու լո՛ւրջ դարձուածքով մը բոլորին մէջ:

—Վտանգ.

Խմբագրեալներէն մին հեռադիտակը աչքին իր հայեացքը կ'ուղղէ ամէն դի. և կը նշմարէ իրենց ծանօթ խորհրդաւոր նշաններով. սպիտակ շապիկ մը. դեռատի բազուկէ մը ճօճուող, մօտակայ սարալանջին վրայ. . . . հրաման մը. . . և կ'երեւնան սկառուաները, որ կ'սկսին սողալով բայց արհամարելով քարեր'ը. փուշերը, կածանները բլուրէն վեր մագլցիլ խուժը մը. տարածուած իրարմէ համաչափ հեռաւորութեամբ. խմբագրեալ մը առաջնորդութեամբ՝ կը յառաջանան, սակայն ո՛չ մէկ խուճապ, ո՛չ մէկ իրարանցում ոչ ասոնց մէջ ոչ ալ վարը վրաններուն տակ, հակառակ որ ամէնքն ալ կ'զգան վայրկեանի լրջութիւնը. անոնք գերմարդկային ճիճ կ'ընեն, խրամներուն վրայէն իրենց դաւազանները կամուրջ կը շինեն ու կ'անցնին. բաղեղի պէս կը շուլուին բլուրն ի վեր: Դեռ հեռու են հասնելու իրենց պարտականութեան կէտին: Կ'երթան մերթ կ'ոստնուն, կ'ելլեն, կ'ելլեն վե՛ր շատ վե՛ր աւելի ոգեւորուած քան չընթասպառ: Իրենց այտերէն կարմիր, և ճակատէն մարգարիտ քլլտինքը կը կաթեն: Վերջապէս, հասած են. . . :

Հոն կը գտնեն պանդոկպակտին տղան իրենց ընկեր Ռօպերդը. . . արինաքամ ու լքուած, գրեթէ անկենդան: Միայն անոր յուսալից աչքերը կը շողշողան ժպտախառն արցունքներով, ուրախութեամբ կը հրճուի. շրթունքները չեն շարժիր, ճիշ մը իսկ չելլեր անկէ, չե՛մ գիտեր ջուրի պապա՛կէն՝ թէ՛ կորսուցուցած արիւնէն թերեւս անյոյս հոգեվարքէն, ու կ'ողջագուրուին ընկերները:

Միտոյ, գթութեան, պաղատող նայուածքներով զբաղելու ժամանակը չէ սակայն. անդին մեծ հայրենիք մը իր անհամար զօներով շոյն վիճակին մէջ է. և ընկերներէն մին ջրղովէն

ջուր կուտայ Ռօպերդին. միւսը անոր վէրքերը կը կապէ որ կրծոսկորէն լայն բացուածք մին է, իսկ խմբագրեալ ատիթ գտնելով բառեր կը կորզէ անոր թաթուող լեզուէն: Պայուսակը հետն է սակայն ու գտնաւորով բեռնաւորուած. . .

Քովետի, գլխի՛ր դափնի՛ի ծառին մնացած ճիւղերէն պատգարագ մը պատրաստած են իր չորս ընկերները. իսկ միւսները շատոնց անբեւոյթացած ու հասած են խուժերուն: Խմբագրեալութիւնը փոխանցուած էր իրազեկներու առաջնորդին և առաջին պատգամը եղած է պաշարել:

—Պաշարել դաշտը:

Մերթ ընդ մերթ կանգ կ'առնէին բոլոր օղակները սուլի՛ի մը զիլ ձայնէն որ յառաջապահ հետախոյզներէն կուգար: Յանկարծ կը նշմարուի հաղիւ տեսանելի անշարժ սև կէտ մը ճիշտ իրենց շրջապատած սահմանին մէջ. որը հետզհետէ մթութեան մէջ կը կորսուի:

Առտուն արշալոյսէն ալ կանուխ որ դեռ դեռուներն իսկ չեն արթնցած խուժը մը սկառուաներ իրիկուան սև կէտին վրայ կը յարձակին հոն երեք ծանօթ թշնամի դաւադիրները յոգնած կը քնանան իրենց օթօմապիլին մէջ: Եղկիլիններու փառապանծ !!! գործը շատ անյաջող անցած էր. իրենց բոլոր ժամանակը վատնած էին թափառելով դաշտին մէջ, և վերջապէ՛ս. . . օձիգը ձեռք էին տուեր: Անոնք գիշերուան խոր մթութեան մէջ՝ քանի՛ցս օգտակար եղած էին սկառուներուն. անգիտակցարար իրենց գրպանի երեքտրական լամպի լոյսի ճաճանչումով որ, այդ միջոցով ապարդիւնօրէն ուղած էին իրենց հեռադաւադիր ու ժամադիր օգնաւորդին ուշադրութիւնը գրաւել, բայց ափսո՛ս թակարդուած են այժմ ու չուտով կը ձերբակալուին ահա:

Ու պաշարման օղակը հետզհետէ սեղմուելով փոքրիկ քաջերուն մեծ թափօրը կը շարժի դէպի սև կէտը և իրենց օղակին մէջ առած են անբարտաւան դաւադիրները. . . : Թափօրին առջեւէն դափնիէ պատգարակն է որ կ'երթայ չորս ընկերներէն ձեռամբարձ իրենց բանակետդին՝ ողջ վկայ մը կը տանին:

Սակայն Ռօպերդ հրեշտակային կերպարանքով յաղթանակի անկողնին վրայ պառկած չէր ու գեր իր ծանրութեամբը ճնշել պաշտելի ընկերներուն ուսին, և վերացած՝ աչքերը յառած հեռուն. յնացած քաղցր արցունքներու մէջէն չէ՛ր մտածեր իսկ ոչ իր կրած շարչարանքներուն և ոչ վերքին մասին. ոչ ալ կ'երեւակայէր իրեն սպասող փառքի դափնին, այլ՝ մինակ մնացած մօրը կտրօտը կը քայլեր որուն սիրտը հիմա որքան կը խուցուէր. . . :

Եգիպտոսի մէջ տիրող խառնակութեանց մէջ 2000է աւելի գաղթականներու հոգւ տարութիւնը ստանձնող սկաուտները:

ՍԿՈՒՏԸ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՊ

Բ.

Պ Ա Տ ՈՒ Է Ր Ն Ե Ր

Ամենալաւ ազդիւրներէ քաղուած հեւեւայ պատուէրները լաւ ճամբու մէջ պիտի դնեն զանոնք որ անկէ չկրնան ելն. և յուսով եւ ճամբու պիտի գան անոնք որ երբէք զիտցած և տեղեկացած չեն:

* Պէտք է մեղքնալ խեղճ կենդանիները. թող մեր անգթութիւնը չի սաստկացնէ անոնց ցուրտը:

* Մի ծեծեր քու խաղերուդ մէջ, անպաշտպան կենդանին, վասն զի, քեզ պէս, նա ալ կը զգայ տառապանքը:

* Հոգ տար քեզ յանձնուած կենդանիներուն վասն զի կը մեռնին, աւաղ, երբ մոռցուին:

* Բարի եղիբ կենդանիներու հանդէպ, սիրովէ անոնց ցաւերը:

* Անասուններդ իրենց յարմար գործի մէջ գործածէ. իւրաքանչիւրին զօրութեան համեմատ բեռնուր:

* Երբ մարդ կենդանիներու համար անգութ է, անգութ կ'ըլլայ նաև իր նմանեաց համար:

* Անգթութիւնը երբէք չի լաւացներ կենդանին, գիտցէ որ չարութիւնը չարութիւն կը ծնի:

* Թուչուն մը երբ գայ տանիքիդ տակ օգնութիւն խնդրելու, պիտի ուզես անոր վատասութեան դէմ գործել:

* Ան որ կը վարձուի տեսնել արեան հոսիւը, չի կրնար ունենալ երկարատև մաքուր և անմեղ սիրտ մը:

* Ան որ իր վերջին ծայր վայրագութեամբ, կը զարնէ և կը վերաւորէ, պէտք է զարմանալ երբ իրեն հետ քիւրճայն կերպով վարուին:

* Աստուած կը պատժէ չարը, ուշ կամ կանուխ, այն ատեն ան կը զղջայ իր անգթութեան վրայ:

* Եթէ աղէկ չը սնուցանես ձիդ, աղէկ ծառայութիւն չընես, և քիչ ատենէն մահացու հարուածով կը մեռնի, ազատութիւնդ պատժելով:

* Աստուած մարդուն իւրիք տուած է որպէս զի կենդանիները իրեն հպատակեցնէ և զանոնք գործին և սընունդին համար սշխատեցնէ, բայց ոչ թէ զանոնք իւր տանգէ:

* Կենդանիներու հետ բարտօրէն և չարօրէն վարուող տղան, իր նմաններուն հետ յարաբերութեանց մէջ բիրտ և չար կ'ըլլայ:

* Ան որ կենդանիներու համար բարի է, իր սիրտին գոհ և ուրախ փափախելը կը զգայ:

* Իր շուքը գտնուած և գլխաւորաբար իրեն ամենէն աւելի պէտք և օգտակար եղած կենդանիներու համար գորով ունենալու ձիրքը Աստուած մարդուն տուած է: Աստուծոյ կամքն է որ մարդուն կենդանիներու վրայ ունեցած իշխանութիւնը՝ քաղցրութեան և ոչ թէ բռնութեան տիրապետութիւն մը ըլլա:

* Եթէ կենդանիներ և հետ բարութեամբ, սրդարութեամբ և գթութեամբ վարուելու վարժուիք, կ'ըլլաք բարի, արդար և կարեկիր ձեր նմաններուն հանդէպ:

* Պաշտպանեցէք փոքր թուչունները, այն թեւաւոր պաշտօնեաները, որ օտրին Աստուած մեզ կը զրկէ: Հաւատացէք խօսքիս որ բոլոր այն բարի թուչունները մեզ կը սիրեն և կը պաշտպանեն: մեք ալ սիրենք զանոնք և պաշտպանենք:

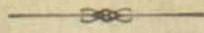
* Բոյն մը աւրել, միայն աղէտի և չարութեան պատճառ մը ըլլալ չէ. այլ ասով վատարեր միջատներու աճումին նպաստող ըլլալէ դատ, գէշ սիրտ մը ունենալու նշան է:

* Հուստացէք իօսքիս, թուչունները մեր արտերուն պահպաններն են, թուչունները այն թանկագին օժանդակներն են զոր Աստուած մեզ տուած է մեր թշնամիները (երկարագործութեան թշնամիները՝ միջատները և այն) ոչնչացնելու համար: Թուչունները ջնջել անխառով անգթութեան նշան մ'է:

* Այս սիրուն երածիշունները (թուչունները) կերպն Տիրոջ փառքը, որ իրենց կեանք տուած է: Կ'օրհնեն նաև իրենց օգտակարութիւնը գիտցող, դիրենք պաշտպանող և սիրող մարդը:

(շար.)

ՄԱՐՄՆԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԻՆՁՈՒ ԶԵՆՔ ՕԳՏՈՒԻՐ ՄԱՐԶԱՆՔԷՆ

Նոր սերունդը մարզանքէն չ'օգտուիր շարք մը պատճառներով .—

1. Որովհետեւ մեր մարզիչները շարաթը մէկ կամ երկու անգամ դաս կուտան, և կը կարծեն թէ իրենց պարտականութիւնը կատարած են, առանց ուշադրութիւն դարձնելու խոչոր վրիպու մտերուն: Օրհնակ անցեալները գրտնուեցայ Մագրիգիւղի մասնաճիւղը և զարմանքով տեսայ որ Ռիթլիկ մարզանքի դաս կը տրուէր այնպիսիներուն որոնք տակաւին կանոնաւոր կեցուածք իսկ չ'ունէին, աջ կամ ձախ դառնալ չէին գիտեր, շուետական մարզանքի դաս բնաւ չ'էին առած: Կային այնպիսիներ որ քիթի և կոկորդի հիւանդութիւն ունէին, վիզը կարճ, փորը դուրս և այլն: Այսպիսիներուն իսկոյն Ռիթլիկ մարզանք տալով վնասակար գործ մը կատարած կ'ըլլանք:

Անկասկած մեր միւս մասնաճիւղերն ալ այսպիսի սխալներ կը գործեն և պիտի գործեն, քանի որ չունինք ուժեղ մասնագետներ որ ազատ ըլլան և հսկեն մարզանքներու վրայ:

2. Որովհետեւ ուսանողը գիտակցաբար չ'է որ մարզանքի կը հետեւի, այլ կը նկատէ զայն անմեղ զբօսա՛ք մը, քիչ մըն ալ մրցակցութեան ոգին է որ զինքը կը մղէ: Ուրեմն մարզանք կը ստանայ առանց հիմնապէս զարգանալու:

3. Որովհետեւ ծնողները բնաւ չեն հետաքրքրուիր իրենց զաւակներուն անկանոն կենցաղը ու զգելու: Օրինակ շատեր չեն գիտեր թէ իրենց զաւակները ինչպէս կը պառկին, ինչպէս կը կարգան և կը գրեն, ինչպէս կը քայլեն. կանոնաւոր կը մարսեն թէ պնդութիւն ունին:

Յարգելի ընկերս Փափսգեանը «Ղայ Սկաուտի» հինգերորդ թիւին մէջ օգտուելու համար անհրաժեշտ կը նկատէր լաւ սնունդ, մարզանք և մասած:

Ճիշդ է որ առանձին առանձին ոչ մէկը օգտակարութիւն չունի և եթէ կ'ուզենք օգտուի՛լ՝ այս երրորդութիւնը պէտք է ապահովենք. սակայն չը մոռնանք նաև այն սխալները զորս անգիտակցաբար կը գործենք և որոնք մարմնի ազատ զարգացման արգելք կ'ըլլան:

Այժմ տեսնենք թէ օրուայ 24 ժամերու մէջ ինչպիսի սխալներ կը գործենք և կը մնանք երկար ժամերով այդ սխալներուն մէջ:

1. Գնանալու ժամանակ, քայելու, նստելու, կարգալու, գրելու և աւելու միջոցին, այս եօթը կետերուն մէջ մարդ երկար ժամանակ միօրինակութեան մէջ կը մնայ և տակաւին ուրիշ ինչ վատ սովորութիւններ որ ունի ամէն օր կը կատարէ անգիտակցաբար: Այս բոլորը պատճառ կ'ըլլան հիշճախտի և կանխասնայ ծերութեան: Եւ ճիշտ այս շարիքը զարմանելու համար մեծ պարտականութիւններ ունին մարզիչները և ծնողքները:

Մանրամասնենք ընդհանրացած սխալները: Իրիկուան ճաշէն անմիջապէս յետոյ կը քնանանք. չորս կողմէն գոց և զանազան առարկաներով լեցուն սենեակի մը մէջ, ոտքերը պրկուած, կորաքամակ, վերմակը գլուխնիս քաշած, ձեռքերնիս երկու ոտքերուն մէջ առած, և տակաւին ով գիտէ ինչպիսի անկանոն ձեւերով կը պառկինք:

Կը ֆալսեմք՝ չափազանց թոյլ, գլուխնիս կախ, աչքերնիս միայն մեր ոտքը կը տեսնէ, ուսերը առաջ ինկած, փորը դուրս, կուրծքը ներս, թեւերը անկանոն կը շարժենք և ոտքերնիս կամ ներս կամ դուրս կը կոխենք:

Կը նստիմք՝ կարգալ գրելու կամ ուտելու ժամանակ, ուսերը առաջ ինկած, կուրծքը ներս քաշուած, ծուած՝ մինչև հինգ սանդիմեզր՝ գիրքին կամ տետրակին վրայ, ուտելու ժամանակ կը ծռինք պատառաքաղին, փոխանակ պատառաքաղը մօտեցնելու մեր բերնին:

Կար կը կարենիմք՝ նոյնպէս կորաքամակ:

Կ'աւղնիմք՝ միայն աջով կամ ձախ ձեռքով և կուլ կուտանք 24 ժամուայ մէջ ամէն տեղէ մեր ոտքովը բերուած փոշին:

Զգայ կազմ որ ենթակայ չըլլայ թոքախտի և վերոյիշեալ անկանոն կենցաղը աւելի մղում կուտայ մահացու ախտին: Հիմա խօսինք ասոնց դարմանին և անոր կերպերուն վրայ:

1) Պիսի և ֆլանալը.— Ըսթրելէն առնուազն երկու ժամ վերջը, սենեակի մէջ աւելորդ առարկայ պէտք չէ որ գտնուի, անկողնի հակառակ կողմի պատուհանը վերի մասէն պէտք է բաց ըլլայ որ մուտ գործած հովը պառկողին չազդէ: Եթէ պարկողը բոլորովին անվարժ է

յաց պատուհանով քննարու, յարակից սենեա կին պատուհանը յաց թողուլ, նոյնպէս երկու սենեակին դռները, որ հովի հոսանքը աւելի մեղմ չըջան կատարէ: Եթէ պայմաններու բերումով ուտել և իսկոյն պառկել պէտք ըլլայ, այն ատեն պակտողը կէս ժամ կռնակի վրայ պէտք է անշարժ պառկի, որ մարսողական գործողութիւնները կանոնաւոր կատարուին: Անպայման պէտք է աջ կողին վրայ պառկել, իսկ եթէ սիրտը աջ կողմը ըլլայ, որ շատ հազուադէպ կը պատահի, այն ատեն ձախ կողին վրայ, ստաբերը ուղիղ երկարած քով քովի, ձախ ձեռքը ձախ կողին վրայ երկարած, իսկ աջը կուրծքին վրայ: Չափազան վտանգաւոր է ձեռքերը երկու սրունքներուն մէջ պահել, որը պատճառ կրնայ ըլլալ գիջութեան վարժուելու: Բնանալու ատեն պայման է բերանը գոց և քիթէն չունջ առնել: Գլուխը վերմակին տակ պահել կորագամակ պառկելով կը նշանակէ 6-7 ժամ թունաւոր չունջ ծծել:

(Շարունակելի) **Կ. ՄԵՐՃԱՆՅՈՅ**

ՄԱՐՄԱԿԹՈՒԹԵԱՆ ԲՆԱԽՍՍՈՒԹԻՒՆԸ

2. ՄԱՐՉԱՆՔԻ ԲՆԱԽՍՍԱԿԱՆ ԵՐԵԻՈՅԹՆԵՐԸ

(Շարունակութիւն թիւ 9-ին)

Չերմութեան բարձրացումը սակայն սահման մ'ունի և պէտք չէ որ այդ սահմանն անցնի, ապա թէ ոչ մարմինն անբնական վիճակի մէջ կը դնէ, որ կրնայ վտանգաւոր ըլլալ: Այդ սահմանը պահելու համար բնութիւնը կը գիմէ շոգիացումին, որ, ինչպէս ծանօթ է, Չերմութիւնը կը պակտեցնէ: Այս շոգիացումը կը կատարուի թոքերու և մանուանդ մորթին միջոցաւ: Բրտիկը արտադրուելով և շոգիանալով կը պահէ հաւասարակչութիւնը: Ասկէ զատ քրտաինքն իր հետ դուրս կը հանէ մաս մը այն այրած նիւթերէն, որոնք կիզումի պարագային գոյացած են մարմինին մէջ, որով թէ' մարմինը ազատած կ'ըլլայ մասամբ այդ թոյներէն և թէ երկամունքներուն գործը թեթեւցած, որով հետեւ առանց այդ օժանդակութեան, այդ թոյները երկամունքներէն պիտի վտարուէին գրեթէ ամբողջութեամբ: Միւս կողմէն, քրտինքը, իր արտադրութեամբ բանալով մորթին ծակո-

տիները կը նպաստէ մորթալին շնչառութեան, Բրտինքն ուրեմն բարերար դեր մը կը կատարէ և պէտք է աշխատի առաջ բերելու մասնաւորապէս այն ենթականերուն համար որոնք ունին կամ դանդաղ սննդառութիւն, — ինչպէս նստակեացները. — կամ առատ ճարպ:

3. Սննդառութեան մեջ հիսնակամ փոփոխութիւններ — Երբ մարմինն ստանայ առատ կամ նոյն իսկ բաւականաչափ սնունդ և սակայն երբ կիզումը պակաս մնայ, փոխանակութիւնը կատարելապէս չի կատարուիր. այս բանին հետեւանքը կ'ըլլայ մէկ կողմէն պահեստներու կուտակումը ճարպի ձեւին տակ, միւս կողմէ թերի այրած նիւթերու երեւան գալը:

Մեր այն գործարանները, որոնք պաշտօնունին վտարելի նիւթերը դուրս հանելու մեր մարմինէն գլխաւորապէս երկամունքները, յարմարցուած չըլլալով այդ անբնականօրէն առաջ եկած թերի այրումը նիւթերուն, արդիւնքն այն կ'ըլլայ որ այդ նիւթերէն շատերը, չը կարենալով դուրս ելնել կը մնան մարմինին մէջ և պատճառ կ'ըլլան զանազան փնասակար երեւոյթներու, հիւանդութիւններուն:

Այսպէս օրինակ, թերի այրումը բորակածնային նիւթերը ծնունդ կուտան զանազան բուսականներու (albumine), թերի այրումը շաքարածինը ծնունդ կուտայ զանազան շաքարներու և կը պատճառէ շաքարախտ (diabète). շատ մը աղեր կը կազմուին, որոնք դուրս ելնելու անկարելիութեան մատնուելով կ'երթան տեղաւորուի կամ յօդուածներու մէջ, յառաջ բերելով տեսակ տեսակ յօդացաւեր, կամ զարկերակներու ներքին պատերուն վրայ, արգիլելով անոնց առաձգականութիւնը, կարծրացնելով զանոնք և այսպէսով ծնունդ տալով պնդերակութեան (arterio sclérose)՝ եւայլն, եւայլն:

Մէկ խօսքով այդ անկատար սննդառական փոխանակութիւնը ծնունդ կուտայ այն անհամար ախտակիրներուն (diathésique) կամ յօդագարներուն (arthritique) որոնք կը հանդիպինք մեր ամէն քայլափոխին:

Միւս կողմէ, աւելորդ թոյներ չ'ունենալու վախէն մղուած շատ պակաս, անբաւական սըննդառութիւն մը պիտի պատճառէր վատուածութիւն, աւշախտութիւն, անարիւնութիւն և շատ մը ուրիշ ոչ նուազ ծանր հիւանդութիւններ:

Լաւագոյնը, իտէալը՝ պիտի ըլլար ուրեմն մեր գործարանաւորութեան անհրաժեշտ, բաւականաչափ սնունդը տալ, պայմանաւ որ փո-

խանակութիւնը, այսինքն իւրացումը (assimilation) և վտարումը (desassimilation) անթերի կերպով տեղի ունենային. և այս կ'ըլլայ միայն կատարեալ կիզումով, զոր կ'ապահովենք մկանային աշխատանքով, մարզանքով:

Անուշղի տեսակին վրայ ծանրանալը կամ յարմարագոյն սնունդ մը որոշելն աւելորդ է և միանգամայն անօգուտ: Մարդ խառնակեր է, և իր ապրած մթնոլորտին, իր վարած կեանքին համեմատ նախապատուութիւն կուտայ այս կամ այն սնունդին: Ընդհանուր առմամբ, քաջառողջ մէկը պէտք է ուտէ այն զոր կը սիրէ, որու համար ախորժակ կ'զգայ, պայմանաւ սակայն որ այդ ախորժակն ախտաւոր, հիւանդագին ախորժակ մը չըլլայ:

Պէտք չէ ուրեմն ծայրայեղութիւններու երթալ և, օրինակի համար, բուսակերներուն նըման միւր բացարձակապէս դատապարտել: Եթէ յաճախ միւր, մանաւանդ որոշեալ տարիքէ յետոյ վնասակար կը դառնայ, պատճառը ոչ թէ այն է որ անիկա կը պարունակէ աւելի դժուար վտարելի նիւթեր, այլ այն, որ միսին վտարելի մասերն պէտք եղած կիզումը չեն կրբեր մարմինին մէջ, ֆիզիքական աշխատանքի համեմատական կամ բացարձակ չգոյութեան պատճառաւ:

Առժամեայ և անկանոն կերպով կատարուած մկանային աշխատանք մը կանոնաւոր սննդառութիւն մը չի կրնար ապահովել: Ընդհակառակը, ֆիզիքական աշխատանքի անվարժ մէկը երբ առաջին անգամ մկանային աշխատութիւն մը կամ փորձ մը կ'ընէ, շուտով յոգնութեան կամ շնչասպառութեան կ'ենթարկուի և ինքզինքն աւելի վատոյժ կ'զգայ:

Այս երևոյթին պատճառն այն է որ սովորականէն աւելի մեծ շափով կիզում տեղի կ'ունենայ թէպէտ, սակայն իր գործարանները, դեռ եւս անվարժ այդ քանակութեամբ նիւթ վտարելու, ժամանակ չեն ունենար այդ այրուածները դուրսնետել որով անոնք առժամեայ կերպով կը մնան և կը պատճառեն վերոյիշեալ վիճակը:

Որոշ ժամանակ մը պէտք է, որու միջոցին ենթական հարկ եղած վարժութիւնը (entraînement) կատարելէ յետոյ այլեւս վարժ (entraîné) մարզիկ մը կ'ըլլայ. և այն ատեն է որ սննդառական փոխանակութիւնը անթերի, իտեալ կերպով տեղի կուենայ: Այդ կ'ըլլայ ուրեմն ճշմարիտ մարզիկին մէջ:

Այս պատճառաւ առժամեայ ֆիզիքական

աշխատանք մը կ'ըլլայ բացարձակապէս անօգուտ և նոյն իսկ վնասակար: Նոյնպէս այս պատճառաւ կանոնաւոր մարզանքը կ'ըլլայ ճշմարտապէս օգտակար:

4. Մանրութեան փոփոխութիւն. — Մարզանքի միջոցաւ սննդառական փոխառութեան մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնները մարմնին ծանրութեան վրայ կ'ազդեն:

Նախապէս, մէկ կողմէ ճարպերու, միւս կողմէ առատ շոգիացումով հեզուկներու մասամբ պակսելով, ծանրութիւնը կը նուազի, այնպէս որ ընդհանուր առումով կարելի է ըսել թէ վտրժութեան առաջին ամիսներուն մէջ ենթական կը թեթեւնայ: Այս օրէնքը բացարձակ չէ սակայն և կապ ունի շատ մը պայմաններէ, ինչպէս ենթական այն ատեւ սնունդը, մարզանքէն առաջ իր ունեցած կազմական վիճակը տարիքը և այլն:

Վարժութեան ժամանակէ մը յետոյ ծանրութիւնը կ'սկսի աւելնալ, և ասիկա, այլեւս ոչ թէ ի նպաստ ճարպին, այլ գլխաւորաբար մկաններուն և, որչափ ենթական պզտիկ ըլլայ, այնքան աւելի ի նպաստ միւս գործարաններուն, ի մէջ այլոց ոսկորներուն: Ուրիշ խօսքով մարզանքն աճումին ամենեւնի գլխաւոր ազդակներէն մին կը հսկողիսանայ:

Այդ է պատճառը, որ մարդուս ամէնէն աւելի աճման շրջանն եզոզ տարիքին մէջ, այսինքն մանկութեան ատեն, բնութիւնը կ'ստիպէ զայն յաճախ շարժիլ, խաղալ, ցատկել վազել: Առանց այդ շարժումներուն ու խաղերուն, մանուկը իր աճումն շատ քան պիտի կորսնցնէր: Պէտք է ուրեմն ոչ թէ արգիլել, այլ քաջալերել մանկական խաղերն, և այն տղան, որ ինքնաբերաբար չի վազեր, չի խաղար, զայն նկատել անօտմայ մը, հիւանդ մը որ դարմանի կը կարօտի:

Սկիսար **ՏԻՔ. Ս. ՈՒՋՈՒՆԵԱՆ**
(Շարունակելի)

Մեր խորին ցաւը կը յայտնենք Պ. ՊԵՏՈՍ ԱՏՐՈՆԻԻԿԻ իր օրդեգրիցին՝

Պ. ՏՕՆԻԿ ՍԱՊՍՏՈՒՆԻ
դառն կտրուածին համար: Յիշեալը Օրբագիւղի օրբեքն եւ եւ օրդեգրուած եր Պ. Պ. ԱՏՐՈՆԻԿԻ ու Մաքի գիւղի սկաութներու շարքերէն եր: Այս առթիւ կեկին մեր ցաւակցութիւնը, Հ. Մ. Ը. Մ. ի Մաքիգիւղի Մատնանիւղին:

ՅՈՒԹՊՕԼ

ԿՕԼ ՔԻՓՐՆԵՐՈՒՆ ՊԱՇՏՕՆԸ

Կօլ ֆիքրներուն համար շատ կարեւոր է ամենատարագ եկած գնդակները բռնելու արուեստը սորվիլը ամէն դնով, որ է հետեւեալը. — Երբ գնդակը կը տեսնէք որ դէպի ձեզ կուգայ և դուք որոշած էք ձեռքով բռնել՝ երկարացէք ձեր ձեռքերը առաջ դէպի գնդակը և երբ գնդակը ձեր ակերտուն մէջ հասած է, լաւ մը սեղմեցէք և դէպի ձեր մարմինը քաշեցէք զայն, ահա այս պարագային գնդակին ահռելի արագութիւնը կտարած կ'ըլլաք և դիւրաւ ձեր ակերտուն մէջ կ'ունենաք զայն, եթէ այս բռնելու արուեստը չըլլար, պէտքէ խաղին մէջ մարդ մէկէ աւելի չը պիտի կրնար գնդակը բռնել որովհետեւ պէտքէ չըլլաք պզտիկ շատ կարծր գնդակ մըն է որ ահռելի կը ցաւցնէ եթէ չէք գիտեր բռնելու ճիշտ գաղտնիքը:

Կօլֆիքրին ձեռքերու վարժութիւններէն զատ պէտք է դիտելու, տեսնելու և դատելու կարողութիւններն ալ զարգացած ըլլան, որպէս զի կարենայ ճիշտ պահանջուած վայրկեանին ընելիք շարժումին որոշումը տալ և գործադրել, ասոնք ալ փորձերով է որ կրնաք ձեռք բերել:

Ես ամէնէն յարմարագոյնը գտած եմ հետեւեալը, կօլֆիքրը իր տեղը բռնելէ վերջ 5 փոփոխութիւններն թող երկու գնդակ առնեն և բաւական մը հեռուէն սկսին դէպի կօլը շարժել քաշել այնպէս որ կօլֆիքրը միշտ շարժման մէջ պահել և կամաց կամաց սեղմել կօլին մօտենալով ու շարժումն ազդեցութիւնը աւելի զգացնելով: Երբ այս փորձը անգամ մը ընէք պիտի տեսնէք թէ կօլֆիքրը ինչպէս կը ցատկէ մէկ աջ մէկ ձախ, անգամ մը վեր անգամ մը վար և այնպէս կ'ըլլայ որ կարծես շնչելու ժամանակ շունենար: Ինչպէս պիտի տեսնէք այս պարագային գրեթէ ամէն տեսակ շարժում ընելու արգելուած է որովհետեւ գնդակը ամէն ուղղութիւնէ կուգայ և մինչև մէկը ազատելը արդէն միւս գնդակը կը հասնի բոլորովին հանդուրդութենէ մը, և կօլֆիքրը ստիպուած է արագ շարժումով մը դէպի անոր ալ ցատկել: Ասոնք անշուշտ այնքան արագ կ'ըլլան որ կօլֆիքրը միշտ ստիպուած է աչքերը չորս բանալ և գնդակներու շարժումներուն հետեւիլ, որ ամենակարեւոր պայմաններէն մէկն է կօլֆիքրի մը համար: Այս վարժութիւնը ընելէ վերջ, մըր-

ցումի ժամանակ կօլֆիքրը պիտի զգայ թէ, որքան կարեւոր է իր առաջը բաց ըլլալը, գնդակը դիւրութեամբ տեսնելու համար, որովհետեւ մրցումներու ժամանակ պիտի շատ անգամներ կօլֆիքրին առջևը կենայով, անոր կը վտանգեն, բայց կօլֆիքրը անգամ մը որ զգայ տեսնելու կարեւորութիւնը, ան՝ միջոցներու կը դիմէ իր նպատակին հասնելու համար կամ վարձելով նայիլ և տեսնել և կամ պիտի տեսնէ զգացնելով իր առջևէն հեռանալ: Կօլֆիքրները միշտ պէտք է իրենց ձեռքերը գործածեն և ոչ թէ առջերը, քանի որ ամէնէն վստահ և ապահով գործել կարելի է ձեռքով քան ոտքով, միակ իրեն տրուած առանձնաշնորհում մըն է այս, որմէ պէտք է օգտուի: Շատ քիչ անգամ կը պատահի որ կօլֆիքր մը ստիպուած ըլլայ առջերը գործածել ան ալ սեղմուած վայրկեաններու մէջ, ուր անշուշտ թոյլատրելի է բայց ոչ միշտ: Կօլֆիքրի մը համար ամէնէն անյարմար և գէշ բանը ցելստա դաշտի մը վրայ խաղալն է, ուր ոչ ձեռք կը բռնէ և ոչ ալ առք տատում ընելու համար: Ուստի շատ կարեւոր է քիւմերուն իրենց օգտին համար խիստ կարելի եղած դիւրութիւնը տալ կօլֆիքրին որպէս զի կարենայ ու մը գործածել, եթէ կրնաք շոր հող և կամ քաղաք լեցուցէք կօլին առաջը որպէս զի կօլֆիքրին առջերը չի սահին, ասկէ զատ պէտք է որ կօլիկներուն տակն ալ բարձր կաշիի կտորներ դառնել տայ (ըսկառայ) որ ամէնէն յարմարագոյնն է: Միշտ լաւ է որ ձեռնոց գործածէ ցելստա և անձրեւոտ օդերու որովհետեւ գնդակը անակնկալ կերպով կը սահի և կը փախի ձեռքէն: Կօլֆիքրները շատ ուշադրութիւն պէտք է ընեն երբ հակառակորդ փոփոխութիւնները իրենց կօլին մօտեցած են ուր գորաւոր շարժեր գործի կ'սկսին ապահովելու գնդակը ձողերուն մէջէն անցնել և այս պարագայներուն մէջ է որ պիտի ըլլաք իրար կ'անցնին, խառնիճազանչ մը յառաջ կուգայ, ստիկա կը պատահի մանաւանդ ֆոնտիներու, քեկաքիներու, հեկեկերու և փառլ ֆիքրու ժամանակ, այնպէս որ թիթեկ հարուած մը կըրնայ կօլ ընելու պատճառ դառնալ, ուստի այս ճգնաժամային վայրկեաններուն ձեր պաշտպանութիւնը առանց կորսնցնելու ձեր դատողութիւնը գործածելու էք և եթէ յարձակիլ պէտք է ոչ մի մնաք նետուեցէք և գնդակը հեռացուցէք: Երբեք ականջ մի կախէք դուրսէն ձեզի եղած թելադրութիւններուն, դուք ձեր գործին նայեցէք թերևս անոնք կը պօռան կը խօսին ձեզ, խօսքով զբաղեցնելու համար, որ-

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

ԺՕՐԺ ԳԱՐՔԱՆԹԻԷԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

զէպի անոր ուզգութիւն աննելը մէկ ըլլայ : Երբէք ուրիշ տեղ մի նայիք, որովհետեւ լաւ գարնոգնեբը միշտ կը խաբեն աչքերնին զէպի աջ կողմեանիդ կը դարձնէ, մինչդեռ գեղակը ձեր ձախէն կ'անցնէ և կամ ճիշտ հակառակը : Ուստի առնէն ապահովը միայն գնդակին նայիլն է, որ գարնոգին թէ սաքին ուղղութիւնը կրնաք տեսնել և թէ գնդակին ճիշտ ճամբայ ելլելը և ինչ ուղղութիւն աննելը, այնպէս որ ժամանակին կրնաք ինքզինքնիդ գնդակին շարժարցնել : Փեկնալքին ազատեղէ վերջ ձեր գործը լինցած կարծելով կը թուլնաք, ընդհակառակը, աւելի աշխոյժ եղէք և յարատեւեցէք նոյն գիծով մինչև որ ռեփրին խաղը վերջացնելու հրամանը տայ :

Եթէ կ'ուզէք ազագայ լաւ կոյրերնել ըլլաք, պէտք է համետ յարատեւողներ ըլլաք :
Ա.Ս.ՐԱ.

ՅՈՒԹՊՈՒԻ ՏԻՊԱՐ ՄՐՅՈՒՄ ՄԸ

Յուրպօյի «գիւպ»ի մը քարտուղարը նետեւեայլերիտողը կը գրէ խումբի մը մասին որ իր խումբին հետ մրցած էր :

«Թէև մեր հակառակորդները տարիքով մեզմէ արեւի փայր էին, սակայն բոլոր մեր խաղացողները համոզուած էին թէ անոնց նման «սորոզմէն» խումբի մը հետ երբէք չէին մրցած, երեսն խաղը թոյրովին շիտակ ոգիով էր : Թէև շախմատիս առաւելութեամբ մը յաղթեցինք անոնց (Օհ դէմ Դ կօլով), բայց եւ այնպէս քնտերէք յուսանաւած չէին երեւար :

Մինչև վերջը զուարթ էին անոնք եւ իրենց «սորոզմէն»ի վարձունքը հանդիսատեսներէն շատերուն հիացում կը պատճառէր :

Ո՞վ էին կարծէիք այս խաղացողները որ, մինչև վերջը զուարթօրէն խաղը շարունակեցին :

Անշուշտ սկառտներ էին անոնք, կատարեալ սկառտներ :

Շատ ուրախ եղայ այս լուրը առնելով այնպիսի մէկ մը որ թոյրովին անձանօթ էր ինձ, բայց որ արգարեւ կ'զգար թէ որքան գնահատելի է սկառտուական ոգին :

Եւ ստուգիւ այրպէս էր :

Պիտի ուզէի շնորհաւորել այն խումբը որ «սորոզմէն»ի ոգիով խոչընդոտներու դէմ պայքարեցաւ, ու ցուցուց ուրիշներու թէ սկառտները ինչպէս կրնան խաղալ առանց յուսանաւտելու ու առանց բարկութեամբ խաղը վերջացնելու, այդ տեսակ պարագաներուն շատ մը ուրիշ խումբեր իրենց պաղարիւնութիւնը կը կորսնցնեն :

Այն որ չը կրնար խաղալ «սորոզմէն»ի ոգիով՝ քնտերող չը մասնակցի խաղերու :

ՊԱՏԷՆ-ՔԱՌԻԷԼ
 (Սկառտ սպէ)

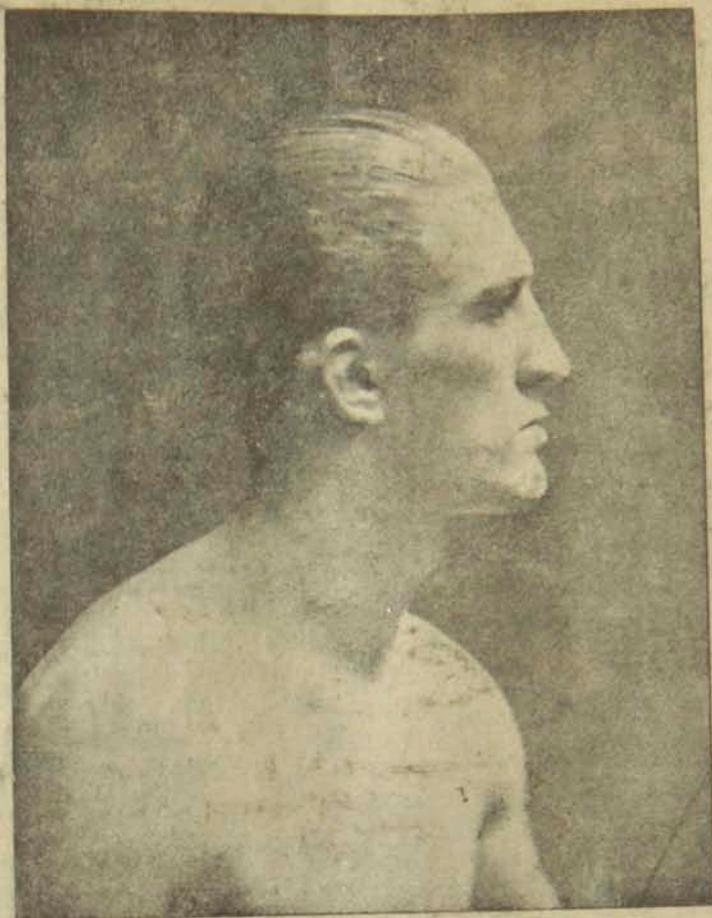
Սուսր մը մարզիկներ պիտի ուզեն անշուշտ սեղեկութիւններ ունենալ ամբողջ աշխարհը իր վրայ խօսեցնող նշանաւոր կոփամարտիկ (պօքս) Ժօրժ Գարբանթիէի մասին : Հոս կուտամ մի քանի հակիրճ տեղեկութիւններ :

Ժօրժ Գարբանթիէ ծնած է Լիէվէնի մէջ 1894 Յունվար 12ի իր կեանքի առաջին տարին հանքագործի ցած տուներուն մէջ անցուցած ատեն ոչ ոք կ'երեւակայէր թէ այն պզտիկը այսօրուան մեծ շախմատներ պիտի ըլլար : Ան ալ իր միւս եղբայրներուն պէս հանքագործ պիտի ըլլար, և երբէք այսօրուան փառքի տէր մեծ մարզը չը պիտի ըլլար եթէ պատեհութիւն մը չը գար իր բաղդին ճամբան բանալ :

Մէկ տարեկան մանուկ մըն էր երբ հայրը Լէնջ կը փոխադրուէր իբրև (chauffeur) Գուսթէն գարեջրատան մէջ, ուրկէց է որ մեծ շախմատներն «Լէնջցի» կ'ըսեն, այս ալ Լիէվէնցիներուն սաստիկ կը բարկացնէր, եթէ սխալմամբ Լիէվէնի մէջ «Լէնջցի» Գարբանթիէ ըսէին :

Գայել սկսածին պէս Գարբանթիէ վարժարան դրուեցաւ, յետոյ հասարակաց վարժարանը, հոն է որ խաւարին մէջ լոյս ծագեցաւ : Անառակ, ընկերները շարշարող, անտանելի աշակերտ մըն էր Ժօրժ, ուսուցիչները իրմէ կը սարսափէին, իսկ ընկերները կը առաջէին զինք : Այդ ատենն իսկ բունցքի հարուածները շատ կը սիրէր, և կռիւներու ատեն հակառակորդները միշտ մեծերէն կ'ընտէր : Այս տեսակ կազմուածքի մը համար, մարզական ժամանցներ պէտք էր, և 9 տարեկանին էր որ Ժօրժ Ռեժեկեկուադիս անուն մարզական խումբին մէջ մտաւ, այդ մարզարանը կը կառավարուէր քաջ երիտասարդի մը կողմէ որ այդ մութ ժամանակին կոփամարտիկ էր և որ ամէն տարի Բարիզ կ'եթար վարպետի տիաղոսը մրցումի դրնելու համար, այս մարզը ունէր խումբ մը աշակերտներ որոնց իր զիտցածին չափ կը սորվեցընէր մարզանքի սկզբունքները : Այս մարզը Գուստուա Տէգանէր այժմ Ժօրժի մարզիչը :

Ռեժեկեկուադիսը մեծերու համար պօքսի դասընթացք մը ունէր ուր մեծերը պօքսի օրէնքները և ձեւերը կ'սկսէին սորվիլ իսկ պզտիկները մեծերուն յարձակումները և ձեւերը ուշադրութեամբ կը դիտէին, դադարի ժամանակ կարգը փոքրերուն կուգար, որոնք կ'զգուշանային վարպետին ներկայութենէն, որովհետեւ

ԺՕՐԺ ԴԱՐՔԱՆԹԻԷ

Եւրոպայի կուփամարտի շամփիօնը, որ վերջերս այնքան նշանաւոր դարձաւ Անգլիացի կուփամարտ Պէթթի դէմ տարած յաղթանակով:

Տէգան անոնց խաղալը կ'արգիլէր. վախճանալով որ ուռած աչքով տուն կ'երթան և ծնողքներու գանգատներուն տեղի կուտան:

Օր մը երբ Տէգան սրահէն ներս կը մտնէ կը տեսնէ որ պղտիկ Ժօստ, ձեռնոցները ձեռքը անցուցած կը կուռէր իրմէ շատ աւելի մեծի մը հետ և ճիշտ վարպետին ներս մտած պահուն ան իր հակառակողին դէմքին սքանչելի ուղեքի (1) հարուած մը կը գտնէր: Բայց խեղճ Ժօստ ապշած կը մնայ երբ Տէգանին խոշոր աչքերը կը տեսնէ, սակայն ան՝ փոխանակ Ժօստը պատժելու անոր ականջէն կամաց մը քաշելով կ'ըսէ «չարածճի, ի՞նչ, պօքս խաղալ կ'ուզես, Ժօստ յուզուած բան մը չըսեր բայց իր աչքերը ամէն ինչ կը խոստովանի:

Այն օրէն է որ փոքրիկ Ժօստի համար պօքսի ասպարէզը կը բացուի. Տէգան կ'սկսի զայն մեծերուն հետ մարզել, քիչ ժամանակէն Ժօստ անոնց կը հաւասարի, երեք ամիս վերջ ծանրութիւններու ամենաթեթեւ շարքին մէջ կը համարուի, հակառակ պահանջուած ծան-

րութենէն թեթեւ ըլլալուն՝ ոչ մէկը չէր կրնար հետը չափուիլ: Տէգան այս տեսնելով 1906 Դեկ. 4ին Պէթթիւնի մէջ տեղի ունենալիք (championat)ին մաս առնել կուտայ:

Առաջին անգամն էր որ ժողովուրդի մէջ կը մրցէր՝ հանքագործներու մեծ բազմութեան մը առջև՝ Պէթթիւնի հրապարակին վրայ. այն մրցումը ծանրութեան բաժանումներ չունէր, քան մրցողներ իրարու հետ կը մրցէին և յաղթողը շամփիօն կ'ըլլար. հակառակ անոր Ժօստ երկրորդ կ'ըլլէ, յաղթելով 1էկոսան անուն տասնապետի մը որ 71 քիլօ կը կշռէր, իսկ Ժօստ 35 քիլօ և 12 տարեկան էր, ոչ ոք իր աչքերուն չէր հաւատար, ամէնէն աւելի տասնապետը զարմացած էր, մինչև պահականոց մտնելը ծաղրանքի առարկայ կ'ըլլայ. խեղճը, և պահականոցին մէջ զայն աղջիկ կ'անուանեն որուն ատենով ուժով և վարպետ կրուող կ'ըսէին:

Այս առաջին յաղթանակը քաջալերական էր և Տէգան չէր վարաներ իր աչակերտը աւելի մեծ գործերու մէջ նետել: Յաջորդ տարին 1907 Մարտ Զին Բարիզի մէջ Փրանսա-

(1) Ծրանսական պօսի մէջ ոտքն ալ դեր ունի:

կան պօքօսի անարհոտ շամբիոնութեան մըր-
ցումներուն մասնակցիլ տուաւ: Այս ան-
գամ ծանրութիւններու բաժանում կար. ժօռժ
«փետուր ծանրութիւն»ին կը պատկանէր որու
սահմանը մինչեւ 50 քիլօ էր, Գառբանթիէ 35
քիլօ էր, հակառակ ծանրութեան մեծ պակասին,
ժօռժ երրորդ կ'ելլէ, միայն Մազուառ անուն
20 տարեկան մէկու մը կողմէ պարտուելով:

Այս արդիւնքը մեծ խանդավառութիւն
յառաջ կը բերէ հանդիսականներուն մէջ և իր
պատկերը առաջին անգամ ըլլալով «Լա վի օ
կոանս'եր» լրագրին մէջ կը գրուի. յիշատակ մը,
որ ժօռժ երբէք չպիտի մոռնայ, և այս առի-
թով Ֆրանսական պօքօսի ընկերութիւնը ոսկի
միտայ մը կուտայ իրեն քաջութեանը համար,
նոյն տարին Պէթիւնի մէջ Բա տը Բալիի շամ-
բիոնութիւնը կը շահի պարտութեան մատնելով
Վէթիւնք անուն մէկը, հի սիսի Շամբիոնը:

1908 մարտ 11ին, Բարիդի մէջ ամաթէօն
պօքօսի աշխարհի շամբիոն կը հռչակուի, այս
յաղթանակով ան վերջ կուտայ ազգային խա-
ղին (ֆո. պօքս) և ամաթէօնութեան: Այն օ-
րէն ասդին անդլիական պօքսը պատիւ կը
գտնէ, այս խաղին մէջն ալ յայտնի էր որ մեծ
ապագայ մը կար իրեն համար, սակայն պէտք
էր բոլորովին պօքսի տալ ինքզինքը: Այն ա-
տեն մեծ դժուարութիւն մը յայտնուեցաւ,
ժօռժի հայրը չէր կրնար երեւակայիլ թէ կզակ
ջարդելով՝ մարդ կրնար ապրիլ, ան իր տղուն
համար ուրիշ ապագայ մը կը խորհէր, զայն
հանքագործ ընել, այն ատենները ժօռժ իր
Լէրդ տարին կը թեւակոխէր և հայրը անոր
հանքագործի թուղթը առնելու կ'աշխատէր,
որովհետեւ գործի սկսելու տարիքն էր: Երբ
Տէքան բոլոր օրերը, ժօռժին՝ պօքսի գաղտ-
նիքները սորվեցնելու կ'աշխատի, պէտք կը
զգայ անոր հօրը հետ տեսնուելու իր տղուն
մասին, այս վերջինը կը զայրանայ հակառակ
որ մայրը Տէգանին կողմը կը բռնէ:

Վերջապէս հայրը համոզելու միջոցը կը
գտնեն: ժօռժ իր առաջին 6 ամիսներուն օրա-
կան 20ական սու պիտի առնէր, Տէքան կը
հաւանի այդ գումարը վճարել, վեց ամիս այս-
պէս անցնելէ վերջ հայրը բոլորովին կը մոռնայ
տղան հանք զրկելի՝ քանի որ այնտեղէն առ-
նելիք գումարը արդէն պիտի ստանար Տէքա-
նէն:

1908 նոյեմբ. 1ի Գառբանթիէ իր առաջին
բաօֆէտիօնէլ մրցումը կը շահէր և 1919 Գեկ.
4ին կը յաղթէր Պէքէթին 74 երկվայրկեանի

մէջ, և այսօր ան կը պատրաստուի աշխարհի
շամբիոնութիւնը խելի ամերիկացիէն, Տէմսէյէն,
Արդեօք պիտի կրնա՞յ:

Ահա Գառբանթիէի կեանքը, եթէ Տէքան
մը չըլլար ժօռժ մը գոյութիւն չպիտի ունենար
և այդ շամբիոնը հանքին խորը իր կեանքը պիտի
քաշքշէր անչուք:

Արդեօք մեր հայերուս մէջէն ալ պիտի
չ'ելլեն այս տեսակ ֆիզիքական ուժով օժ-
տուածներ որ յօ մը հայ դրօշին շուքին տակ
պանծացնեն հայ բազուկն ու բռունցքը և ա-
պացուցանեն աշխարհի որ Հայկերն ու Վահագ-
նեան առասպելներ չեն՝ այլ ցեղին իսկական զա-
ւակները:

Բնա

ԳԱՐՐԻԷԼ ԲԷՇԵՇԵԱՆ

Մի կասկածիք բարեկամ որ Հայը Գառբանթիէն
տուած է և պիտի տայ, կարգա՛ Սատունցի Դաւիթք և
Տիացիք ցեղից հսկաներուն վրայ:

Մ. Խ.

ՄԱՐԶԱՇԽԱՐՀ

ԱԹԼԷԹԻԿ ԱՇԽԱՐՀ. — «Հայ Սկաուտ»ի
Զրդ թիւին մէջ Տանըմարգացի իշխանագունի
մը Ա. վէրսի միջազգային ողիմպիական խաղե-
րու մասնակցութիւնը յիշած էի: Եւրոպական
թերթերէ կը տեղեկանամ թէ Սպանիոյ թագա-
ւորը և ս վերոյիշեալ մրցումներուն պիտի մաս-
նակցի իբր նշանատոր նշանառու մը և բոլորի
սիրահար մը:

Յառաջիկայ Օգոստոսի վերջերը Անվէր-
սի ողիմպիական միջազգային խաղերու մէջ
ամէն ազգ ամբլէթիք խաղերու իւրօքանչիւրին
մէջ մի միայն չորս ներկայացուցիչ պիտի ունե-
նայ, մինչ Սթօքհօլմի մրցումներուն ատեն 9
հատ ունենայու իրաւունք արուած էր: Լողալու
13 տեսակ մրցումներ տեղի պիտի ունենան, և
ամէն ազգ մի միայն 4 ներկայացուցիչ պիտի
ունենայ իւրօքանչիւր մրցման մէջ, Հեծելա-
նիւի մրցումները վեց տեսակ են, իսկ մասնակ-
ցողներուն թիւը նմանապէս 4 մրցորդ պիտի
ըլլայ իւրօքանչիւր ազգէ: Գալով ֆութպօլի
մրցումներուն, ամէն ազգ մի միայն մէկ խում-
բով պիտի կարենայ մրցումներուն մասնակցիլ:

Ողիմպիական խաղերու անգլիական
յանձնախումբը 30000 անգլիական ոսկոյ պա-
հանջք մը ցոյց կուտայ, որպէս զի կարելի ըլ-
լայ Անվէրսի մէջ անգլիական արժանապատու-
ութիւնը յաջողապէս ներկայացնել: Այս հան-
գանակութեան առաջին մասնակցողը եղած է
Անվիոյ թագաւորը, նուիրելով 100 անգլ. ոսկի:

Պ. ՅԱԲԵԹՆԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Առաջին հայ աթլետը որ մասնակցած է Միջազգային Ողիմպիական մրցումներուն Աթենքի մէջ 1906ին. եղբայրը Վարդա՛ Ս. Փափազեանի՛:

Պ. ՄԿՐ. ՄԿՐԵԱՆ

Հայերու (աւագոյն աթլետը որ մասնակցած է Սթոքհոլմի Միջազգային մրցումներուն. Հիմադիր Սկիւտաբի. Հայ Մարզարանին):

Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Լաւագոյ՛ վազողը. Մասնակցած է Սթոքհոլմի Միջազգային Ողիմպիական խաղերուն, Թերթիս ժրախան աշխատակից:

1. ԱՍԱՏՈՐ ՊՕՏԻԿԵԱՆ, նախկին՝ «Տորքէն» երկաթէ ֆութպոլիստը:

2. ԳԱՐՐԻԷԼ ՄԱՃԱՌԻԵԱՆ, Հայ Կղզիի ֆութպոլիստներէն: Նիւ Եօրքի մէջ գաղաքացիներու վազելու մրցումի մը գացած ըլլալով ինք ևս կը փափագի մասնակցիլ մանր և իր սովորական հազուաճում կը մասն մրցումին՝ ու առաջինը կ'իլլէ:

Վերոյիշեալ 30000 ոսկին որոշուած է գոր-
գածել հետեւեալ նպատակներու համար: 7,500
պիտի յատկացուի աթլէթիկ մարզիչներուն:
20,000 ոսկի՝ մարզիկներու իբր ճամբորդու-
թեան և քնակութեան ծախս Անվէրսի մէջ:
2700 ոսկի՝ կեդրոնական վարչութիւն մը հաս-
տատուելու համար: 2,500 ոսկի՝ նախնական
պատրաստութիւններու համար: 2,000 ոսկի՝
թերթերով և տարբեր միջոցներով ըլլալիք ծա-
նոցումներու համար:

Հոս ցաւալի է ըսել թէ՛ հակառակ որ
Հ. Մ. Բ. Մ. ի կեդրոնական վարչութիւնը որ-
ոշած է Հայաստանի կողմէ զրկել մարզիկներ
Անվէրս և իր այս որոշումը պաշտօնապէս հա-
ղորդած է միջազգային ողիմպիական խաղերու և
Անվէրսի ողիմպիական խաղերու նախագահու-
թիւններուն, մինչև այսօր նախնական պատրաս-
տութիւններն իսկ չեն տեսնուած: Հ. Մ. Բ. Մ. ի
վարչութեան որոշումը խիստ զովելի է. ան-
պայման հայ նոր սերունդը թագաւ որ, ի ինն, հա-
խարստական աթլէթիկներու կարգին դնե-
նալու է իր ներկայացուցիչները, որոնք ցոյց
տան որ եաթազանները չեն կրնար ընկճել հա-
յուն ոյժը, այլ ան ունի իրաւունքը և փառքը
ապրելու ինքզինքնին առանձնաձորհեայ կարծող
ազգերուն շարքին մէջ: Այս առթիւ պիտի ու-
ղէինք որ մեր մէջ ևս այս նպատակաւ դրա՛ւան
շարժում մը սկսէր. հայերուս սիրական երա-
գոյնը անպայման պէտք է ծածանի յաղթողնե-
րու կողմ ի վեր. թերևս մենք քաղաքակիրթ
աշխարհի ոյժի այգեստանին մէջ իբր պարզ ծի-
լեր դասուինք. սակայն մեզ դժբաղդ, խղճալի
որակողները թող հասկնան թէ՛ նորարդող մեր
ձազիկները ապագայ ինչ պատուներու աւետիսը
կուտան թէ մեզի և թէ օտարներուն:

* Ալէքիզական ողիմպիական խաղերու
մասնախումբը որոշած ըլլալով որ չեզոք տե-
րութիւնները Անվէրս՝ միջազգային ողիմպիա-
կան խաղերու չը մասնակցին, Շուէտ գլխաւոր
անցած է բողոքի շարժումի մը, որ մտադիր է
եթէ իրենց բողոքը անյսելի մնայ, սարքել չե-
զօքներու միջազգային մրցում մը Սթոքհոլմի
Սթոաթիմի մէջ, մասնաւորապէս Հոլանտայի
մասնակցութեան կը հակառակին:

Միւս կողմէ, նորագոյն լուրերէ կը տեղե-
կանամ որ, այս անգամ Պէլճիգայի մասնա-
խումբը Հոլանտայի նոյն խաղերուն մասնակցու-
թեան հրաւերը զրկած է: Ուրեմն չը կարծուի
որ չեզոքներու միջազգային մրցում մը ալիւս
տեղի ունենալու պէտքը զգացուի:

Անշուշտ ցաւալի է որ սրօրական աշխարհի
մէջ եւս կը տարածուին առեւտրութեան, ռիա-
կալութեան, քինաինդրութեան վատ մտութիւն-
ները: Իմ կարծիքովս Գերմանացիներն, Աւս-
տրիացիներն իսկ պէտք է թոյլատրուին յիշեալ
մրցումներու մասնակցել: Պատերազմները դիւա-
նագէտներու փառքի սիւներն են. անմեղ ազգեր,
աշխատող անհատներ պէտք չէ զոհուին անոնց
անվերջ խաչակրութիւններուն: Հոգին և միտքը
մտքագործելու, հետեւաբար ազգերը կատարե-
լագործելու նպատակաւ աշխարհիս ամենախա-
ւար անկիւնները իսկ տարածուած սրօրական
շարժումները, ինչո՞ւ չը ծառայեն իրենց նպա-
տակին ու ստրուկի մը պէս գլուխ ծռեն անի-
մաստ անասնային կիրքերու և ռիակալութիւն-
ներու: Մարմնակրթանքը պատանեկութեան,
երիտասարդութեան նուիրական կրօնքն է. ոչ
ոք չը միտիր այս ճշմարտութիւնը, ուրեմն
պէտք է ըլլայ ազատ և ներողամիտ: Կրկնապէս
կը ցաւինք որ վերջերս նոյն իսկ չեզոքներու
դէմ սկսած է անվայել շարժում մը, որ բարե-
բաղդաբար Շուէտի ձեռք առած միջոցներովը
մարելու վրայ է:

ՅՈՒԹՊՕԼԻ ԱՇԽԱՐՀ. — Պրիւքսէլի Լէօ-
բույտ գլխաւոր մարզադաշտին մէջ Փետ. 17ին,
15,000 հանդիսատեսներու ներկայութեամբ
Անգլիոյ և Պէլճիգայի ֆութպոլի խումբերու
միջեւ կարեւոր մրցում մը տեղի ունեցաւ: Պէլ-
ճիգացիները առաջին անգամ ըլլալով 1 ի դէմ
3 կօլով յաղթական ելան: 1908էն ի վեր Անգ-
լիացիները միշտ յաղթած էին, միայն 1910ին
2ի դէմ 2 կօլով հաւասար եկած էին: 1914ին
Պէլճիգացիները 0ի դէմ 4 կօլով պարտուած
էին:

ԼՈՒՂՈՐԳՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀ. — Աւստրա-
լիոյ 100 եարտա լողալու շաւրիսուութեան մըր-
ցումը տեղի ունեցաւ Ատելայիտի մէջ: Նորման
Ռոս առաջին հանդիսացաւ 5՝³/₈ երկվայրկեանէն
կարելով հեռաւորութիւնը: Ծրանսական չափա-
նիչը 1 վայր. ³/₈ երկվայրկեան է, իսկ հայկա-
կանը 2 վայրկեանէն աւելի:

* Անգլիացի Տիկին մը, Միսիս Հիլտա
Ռիլինկ մօտ ատենէն լողալով Մանչըր անցնիլ
պիտի փորձէ: Իր ամուսինը ընդհ. պատերազ-
մին սկիզբները նաւամարտի մը միջոցին խեղ-
դուեցաւ: Հետաքրքիրներ այս քաջարարուկ!
Տիկինոջ հարցուցին թէ՛ յաջողելու յոյս ունէ՞ր:
Տիկին Հիլտա պատասխանեց թէ՛ իրեն համար
յիմարտութիւն մը պիտի ըլլար ըսել թէ անպատ-
ճառ պիտի յաջողի: Անտարակոյս Մանչըր անց-

նիլ փորձելը մեծ գործ մըն է, սակայն ես պի-
տի ջանամ այդ փորձը ընել: Գայով այդ առ-
թիւ իր տեսած պատրաստութիւններուն, հե-
տեւեալ տեղեկութիւնները տուած է: Ներկայիս
երկար ատեն քայելով պտոյաներ կը կատարեմ
և փոխն ի փոխ հեծելանիւով չըջաններ կ'ընեմ:
Տորեկէն անմիջապէս վերջ 6—7 ժամ լողալու
փորձեր կ'ընեմ, ու երբ ինքզինքս պատրաստ
զգամ, Մանչը պիսի անցնիմ:

Մեր կիները կարասի մէջ ինկած մուկը հա-
նելու կը ստական, վախնալով որ մէջը իյնալով
խեղդուին կամ թէ... մահացու յարձակում
մը կրեն առիւծափառ մուկերէն!!!

ՍԿԱՌԻՏՆԵՐՈՒ ԱՇԵԱՐՀ — Գրանսական
«Օթօ» մարմնատարական օրաթերթի Փետ. 20ի

Պ ՈՒՒԼԵՐՄ ՓԻՐԻՄԵԱՆ

Լօս Անճէլօսի (Ամերիկա) հայ ընթերց

թիւին մէջ հրատարակուած է Հ. Մ. Ը. Մ. ի
մէկ նամակը, որուն մէջ «Հայ Սկաուտ»ները
փափաք կը յայտենն թղթակցիլ իրենց ֆրան-
սացի «եղբայր սկաուտ»ներուն հետ:

* Շուէտի կենդանեաց պաշտպան միու-
թիւնը հասարակաց վայրերու մէջ հետեւեալ
պարունակութեամբ նշանատախտակներ գետե-
զած է:

«ՁԻՈՒՆ ԱՂՕԹԻԸ»

«Ձիս լաւ խնամեցէ՛ք, լաւ կերակրեցէ՛ք
և ջրեցէ՛ք:

Ինձի հետ ազնուօրէն վարուեցէ՛ք:

Սանձս ուժգնօրէն մի՛ քաշէք:

Ձիս մի՛ խարազանէք, որովհետև ծեծի ար-
ժանի չեմ:

Անտանելի ծանրութիւններ մի՛ բռնցնէք
վրաս: Պայտերուս միշտ հողածու գտնուեցէ՛ք:

Ամբան արեւուն ջերմէն, ձմեռը սաստիկ
ցուրտէն շի պաշտպանեցէ՛ք վրաս ծածկոց մը
տարածելով:

Գզուեցէ՛ք երբեմն զիս:

Ձեզ կը պտտցնեմ և ձեր կառքերը կը քա-
շեմ. միայն ձեզ համար կ'ապրիմ:

Ես չեմ կարող խօսիլ. ինձ հանդէպ ցոյց
տալիք բարի վարմունքներնիդ Աստուծոյ կողմէ
պիտի վարձատրուին:

Երբ ոյժս սպառած է. ինձ հետ վարուե-
ցէ՛ք ամենամարդավայել կղանկաւ մը»:

Գովելով կը հիանանք Շուէտացուհիներու
այս կենդանասէր ջանքերը. սակայն զարմանքէ
զարմանք կը գլտորիմ, երբ կը տեսնեմ թէ
երկու տողնոց նշանատախտակ մը իսկ համայն
մարդկութեան խղճին վրայ չեն կախեր, վերջ
մը դնելու համար դարերէ ի վեր հեւացող,
ապրելու ամէն յատկութիւն ունեցող ազգի մը
աջակցելու թէ մարդկային և թէ կենդանաբա-
նական (մարդիկ կենդանիներ են, չվիրաւոր-
ուինք!) մեծ պարտք մը կատարելու համար:

ՎԱՀՐՈՄ Ս. ՓԱՓՈՋԵԱՆ

ՅԻՆԱՍԱՅԻ ՄԻՋ Յունուար 11ին 10 քիլոմ.
վազքի մրցում տեղի ունեցաւ առաջին ելաւ
Գրանսացի նշանաւ որ վազող Վէրմէլօէն. 2րդ
Վալպսպիւրկը 3րդ Տընի, կտրելով 38 վայ. 37¹/₅
(երկրորդ 8 մէթրը հեռու էր):

Յունուար 18ին. — 8 քիլոմ. cross-country
վազքի մրցման մէջ առաջին ելաւ երիտասարդ
վազող Տընի, կտրելով 27 վայր. 33¹/₅ ւն, ուրիշ
չէր մը լաւ վազողներ քանի մը հարիւր մեթր
ետ ձգելով:

Նշանաւոր կոմիսարտիկ Վիլի Լէվի, որ
ատեն մը աշխարհի շանթիոն էր, մահացու կեր-
պով վիրաւորուած է Նիւ-Եօքքի մէջ Յունուար
25ին:

ՊՕԲՍԻ ՌԸԲՕՐԸ ԿՈՏՐԱՄ. — Աշխարհի մէջ
էն կարճ տեւող մրցումը, որ Սամբանկֆօտի
(սեւամորթ) կը պատկանէր քանի մը օր առաջ
Ամերիկայի մէջ գերազանցուեցաւ Յունի կուլտ
(Ամերիկացի) կողմէ որ իր հակառակորդը Տէլ-
մըռը տապալեց ճիշտ երկրորդ երկվայրկեանին:

ՅՈՒԹՊՕԼ. — Գրանսայի մէջ Յունուար 11ին
ֆութպօլի մրցում մը տեղի ունեցաւ, որիորդաց
«Ան Ավան» և «Յէմինա Սթոն» ֆութպօլի խում-
բերու միջև, «Ան Ավան» երկու կօլով յաղթա-
կան ելաւ:

Մեր օրիորդներն ալ գիշերային մարզանքի
Պալօ Տանտի — մէջ կը շահին... ի նպաստ
մեր ցեղային ֆիզիզական վնասին!!!

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐ. — Լոնտոնէն «Նիւզ» լրագ-
րէն եկած հեռագիր մը մեզ կ'իմացնէ, աշխար-
հահռչակ կոմիսամարտիկ Ժօռժ Գարբանթիէի
ամուսնութիւնը, բարիզցի օր. Ժօրժէթ Էլզասի
հետ:

Գ. ԻԼԵՇԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

ՂՈՍՓՈՐԻ ԴՈՒՄ ԳՆԱՌԻ ՓՈՒԹՊՕՂԻ ՄՐՑՈՒՄ

Կիր. 29 Փետր 920
Թափախի մարզարան

Խաղը կտու առաւօտեան ժամը 10.15ին Գում-
Գարուի կազմը ամբողջ էր (11 հոգի) իսկ Վոսփոր՝ 10
հոգիով սկսաւ խաղալ, եւ հազիւ 10 վայրկեան խաղա-
ցած իր մէկ անդամին՝ Գ. Տէվրիշեանի, որ աջ յաւաչա
պառ կը խաղար՝ քաւական լուրջ անկումի մը հետեւան.
քով խաղին 7 վայրկեան դադար մը տրուեցաւ որ վերջը
հաշուեցաւ դարձեալ.

Երկու կողմի շմբարպետներու հաւանութեանք իւ-
րարանչիւր հափքայմ 40 սկան վայրիեան տեսեց. Առա-
ջին հափքայմին Գում-Գարու 2 կոլ շահեցաւ, իսկ Վոս-
փոր՝ 1, յաջորդ հափքայմի միջոցին երկու կողմերէն ոչ
մէկը կրցաւ կօլ շահիլ, այնպէս որ խաղը վերջացաւ՝
Գում-Գարուի յաղթանակովը՝ 1ի դէմ 2 կօլով.

Ուրախ եմ յայտարարելու թէ խաղը չափազանց յա-
ջող անցաւ՝ թէ իր եռանդով, թէ հաննաւորութեամբ եւ
թէ ոգիով. որուն նամար կը շնորհաւորեմ երկու շրջա-
կիցները՝ եւ, կեդրոնի վարչաթիւնը.

Յուսկայի մրցումներու առթիւ վիրաբուժական չա-
փազանց թեթեւ կազմածի մը ներկայութիւնը եթէ օրէնք
դառնայ, կարծեմ թէ լաւ կարգադրութիւններէն մին
պիտի ըլլայ.

29 Փետր. 920 Գումգարու—Վոսփոր թափախի մրցումին
դասաւոր
ՏԵՂԱԿԱՆ ԽՈՅՆԱՆ.

ՀԱՅ ԿՂՁԻ — ՍԱՄԱԹԻԱ ՅՈՒԹՊՕՂԻ ՄՐՑՈՒՄ

Կիր. 29 Փետր 920
Թափախի մարզարան

Հայ Կղզի եւ Սամաթիոյ Յուսկայի Ա խումբերուն
միջեւ, Հ. Մ. Ը. Մ ի լիկի խաղերու ցանկին համապա-
տասխան 29 Փետր 920 կիրակի օրոշեալ ժամուն մըր
ցումը տեղի ունեցաւ եւ զէրօի դէմ 3 կօլով յաղթական
կրաւ Հայ Կղզի.

Խաղը գոհացուցիչ էր.
Շատ աւելի լաւ պիտի ըլլայ եթէ քիչ մը եւս ըմ-
բանուի փորձերու կարեւորութիւնը՝ նամանաւանդ com-
munistar ֆօրմերուն համար. ինչ որ Սամաթիոյ քով ա-
ւելի զգալի էր պակասը.

Կարծէ այս առթիւ Սամաթիոյ Գրն. կղզիի վրայ շնոր-
հաւորել.

Իսկ Գրն. ի կարծ տափառին սակէն, հակա-
ռակ իրեն եւս մը ազգաբարձեան հազամ անդամար-
տիքը շատ ազդեղ երեւոյթ մը առած էր.

Պիտի խնդրէի Գեղը Վարչութեանն որ քարեհանէր
խմբապետներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել իման պա-
րագաներու ուրիշ առթիւ չը կրկնուիլը.

Հայ Կղզի խումբի համագլխատի խնդիրն ալ կեհրելի
Մեծաբայի գալուտը դարձաւ.

Օրումն դասաւոր
Ս. ԽՈՅՆԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆ.

7 Փետր. կիրակի օր նոյնպէս Թափախի մարզա-
րանին մէջ տեղի ունեցան Յուսկայի մրցումներ Գարու-
գիւղ Սկիւտար եւ Շիշլի. Մագրիգիւղ ժամանակի զերու լի-
կերումէջ.

Խաղերը ընդհանրապէս լաւ եւ ոգեւորանցան, թէեւ
Գարուգիւղ-Սկիւտար սկիզբները թոյլ կը խաղային, մա-
նաւոր որ Գարուգիւղի Գ սօրոցմէներէն՝ մի քանի-
ները նորէն. էին քարեհանած ներկայ գտնուիլ խաղին(1).
Իսկ Սկիւտարգիւղերն ալ հակառակ քուէն կորսնցնել-
նուն պնդեցին հափքայմէն առաջ թէ վերջը կօլերնին
չպիտի եւ Գարուգիւղները զոգեցին միշտ հովին հա-
կառակ եւ գառիվերի կողմ, որ ըէֆրքիին իրենց ի նը-
պատ մնաին հակառակ համաձայնեցան եւ զիջան Սկիւ-
տարցիներուն.

Խաղերը վերջացան 1ի դէմ 3 Սկիւտարի յաղթանա-
կով եւ 0ի դէմ երեք Շիշլիի ՝) յաղթանակով.

7 Իզմիր 22 փետր կիրակի օր, Բանիօնիօսի ընդար-
ձակ դաշտին մէջ խումբ քաղժութեան մը ներկայութեան
տեղի ունեցաւ նման քիչ անգամ տեսնուած կատաղի
ու հետաքրքրաշարժ մրցում մը Smyrna-teams եւ
British navy teams միջեւ.

Ներկայ էին Յունաց առաջնորդը, Անգլ. ծովային եւ
գամարային ճրտանատարը եւ քարճարգոյն սպաներ,
Թէֆլքի նշանակուած էր անգլ. նաւագ մը.

Առաջին հոֆ-թայմը Smyrnaի համար աւարտեցաւ
2 կօլի յաջողութեամբ 0ի դէմ, որը մեծ ոգեւորութիւն
յառաջ բերաւ քաղժութեան մէջ.

Բայց երկրորդ հաֆ-թայմը կատարեալ յուսախարո-
թիւն մը եղաւ. խաղը վերջանալուն 10 վայրկեան մնա-
ցած՝ անգլիացիք 5 վայրկեանի մէջ 3 կօլ իրարու ե-
տեւէ շահեցան գարձանօրի մատնելով հանդիսականները.
Մրցումը աւարտեցաւ British — navyի յաղթութեամբ
3—2 ոլ.

Smyrna-teamsին Հայոց կողմէ կը մասնակցէին Յա-
րթեան եղբարք եւ Համբարձում Կրտէնեան.

ԶԱՒՆԱԿԱՆ ԽՈՅՆԱՆ.

(1) Ինչպէս մեզի կը հաղորդեն յարանճիկներ Գ. Գար-
գիւղցիները ամեն շաբաթ գիշերներ միկելու առտու իրենց
սամերու՝ հետ միասին արեւածագին կը սգասեն եղեր
պարաստահին մէջ, պարով դիմաւորելու համար Արիին !!!
որտէ վերջ անշուշտ միկելու կրակի երեկոյ պիտի լիանան.
civilisation !!!

(2) Այս անգամ ալ մեր Շիշլիի խումբը յաղթանակով
դուրս կուգայ խաղէն:

Թերեւս մեր նախորդ 9 քիւով Գ Վ. Փափագեանի իիչ
մը շատ բժախեցիտ, աւելի ճիշդը նախանձախեցիտ յոռե
ետուքիւնը հետեւու համար կարծես մեր Հ. Մ. Ը. Մ ին
քիւն. երբ խաղի մէջ պէտք եղած «եստիպիկներ ի յաջ կը քե-
րեն: Մեր այն քիւով եղած դիտողութեան մէջ քաւական
մեղմացուցիչ պարագաներ կային որ դժբաղդատ իր խոր
դառնութեան մէջ չէ տեսած Գ. Փափագեան:

Մենք պիտի թելադրեինք դիտողներուն եւ լինադասներուն
որ, մեր սպասած միջաժայռը եւ խաղախակալ փոքորիկներ-
նկատի առնելով իիչ մը աւելի ներդաշնակ ըլլալին մեր քեչ
րուքիւններու հանդէպ եւ իր քաղցասակին մեզ դարեւով ա-
զատ կեանքով սպասած արեւմտեան ազգերու հետ: Թող որ
երբ մեր պարտանկներ անոնց վիճակուէր, քերես մեզի յափ-
այ դիմացկունութիւն ցոյց չը տային եւ մեր քերուքիւն-
ներուն կրիկներ ունենային իրենք. Ասով մեկեղ մենք նորէն
աշխատեմք — արդէն մեր ցեղային ոգին չը քոչաստիտ ա-
ռայ լինալուայ ուրիշ կասարեւելագործում — գերագունցել զիրենք
«եստիպիկներ մէջ որտէ քաւական զուրկ ըլլալին կը շեշ-
են օտար եւ ազգային ընկերաբաններ:

Ս. Խ.